

лідження, проведені в початковому середовищі ДВНЗ «ХДАУ» інноваційна система вивчення дисциплін економічного блоку є більш прийнятною, ніж класична, заснована на використанні «пасивних» технологій викладання та учіння. До того ж слід урахувати, що найкращий результат навчання досягається лише при комплексному використанні різноманітних методів та інших дидактичних засобів. Правильний вибір місця використання того або іншого методу (форми проведення занять) по ходу реалізації навчального плану дозволяє отримати сукупний навчальний ефект і підвищити рівень професійної підготовки фахівців з економічного спрямування. Таким чином, можна стверджувати, що впровадження активних технологій навчання (тестувалися метод мікрогруп, ігрові методи, проектні технології тощо) у процес вивчення дисциплін економічного блоку збільшило рівень засвоєння нового навчального матеріалу, що проявилось у підвищенні успішності, а також зростання інтересу студентів до навчального матеріалу, збільшилась кількість наукових публікацій студентів, активізувалась їх робота у межах наукового гуртка, зросла кількість учасників конференцій різного рівня та кількість робіт студентів, що приймали участь у наукових конкурсах.

Таким чином, враховуючи сучасні освітні умови при викладанні дисциплін економічного профілю слід застосовувати активні технології навчання з використанням повного комплексу методів навчання: словесних, наочних і практичних з позицій креативної педагогіки з акцентом на розвиток творчої активності і самостійності студентів, використовувати інформаційні ресурси, впроваджувати дистанційну освіту на базі сучасних платформ, що підвищить якість підготовки фахівців в галузі економіки в умовах євроінтеграції.

Перелік посилань:

1. Стрілець С. І. Інноваційні технології і методи навчання у вищій освіті: проблеми та перспективи / С. І. Стрілець // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету / Серія : Педагогічні науки. – Чернігів : Видавничий відділ ЧДПУ. – 2011. – Вип. 90. – С. 204-209.

2. Жовта Л. О. Використання інноваційних технологій навчання – запорука підготовки творчих спеціалістів / Л. О. Жовта // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. – Київ-Вінниця : ДОВ Вінниця. – 2004. – Вип. 5. – С. 242-247.

ПРОБЛЕМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

*Г.Л. Вербицька, канд. екон. наук, доцент
Національний університет «Львівська політехніка»*

Більшість сучасних підприємств в умовах міжнародних економічних відносин зацікавлені в кадрах, які спроможні приймати на себе відповідальність і працювати самостійно, тому перед закладами вищої освіти стоїть актуальне завдання – підготовка компетентних фахівців. Відкриття кордонів, посилення конкуренції на ринку праці, міграція фахівців, процеси інтернаціоналізації та глобалізації економіки ставлять нові вимоги до процесу викладання економічних дисциплін. Зазначені зміни потребують оновлення економічної освіти та приведення її у відповідність до потреб інтеграції світового та європейського освітніх процесів.

Одним із основних завдань навчального процесу у вищих навчальних закладах, які здійснюють підготовку з економічних напрямів, є цілеспрямована і планомірна підготовка майбутніх фахівців до професійної діяльності [2]. Професійну підготовку майбутніх економістів необхідно здійснювати, враховуючи ті вимоги, котрі висуває ринок праці до підготовки майбутніх кваліфікованих працівників. Основне завдання викладання та вивчення економічних дисциплін у вищих навчальних закладах полягає в тому, щоб допомогти студентам виробити економічний образ мислення при управлінні організацією в умовах міжнародних економічних відносин, що дасть їм можливість грамотно оцінювати ту чи іншу ситуацію, приймати більш обґрунтовані та ефективні стратегічні рішення щодо діяльності підприємств (фірм), виходячи з тієї економічної інформації, яку вони отримали. Викладач повинен використовувати методи навчання, які здатні максимально наблизити студентів до реальних ситуацій і потребують необхідності приймати адекватні управлінські рішення.

Один із основних обов'язків викладачів – навчити студентів вчитися. У нашому випадку навчити студентів відшукувати нові економічні терміни з різних інформаційних джерел, установлювати асоціативні зв'язки з відповідною економічною галуззю знань, обирати найраціональніші шляхи та методи їх запам'ятовування, розвивати зацікавленість у підвищенні власного професійного рівня та кваліфікації фахівця [1]. Формуванню початкового досвіду, необхідного для кар'єри, допомагають різні імітаційні, ситуаційні та ігрові методи навчання.

Необхідність підвищення рівня економічної освіти в Україні потребує розвитку стратегії і тактики викладання економічних дисциплін на засадах національної концепції економічної освіти. Основною метою економічної освіти можна вважати формування економічного мислення, а її результатом – економічно обґрунтовану діяльність. Викладач повинен використовувати методичні прийоми, щоб передати тим, хто вивчає економіку, знання, навички та певний досвід у сфері етики і моральних норм підприємницької діяльності в умовах міжнародних економічних відносин, що дуже важливо для створення цивілізованого ринкового середовища в Україні.

Перелік посилань:

1. Власюк І. В. Професійно-термінологічна компетентність як складова професійної підготовки майбутніх економістів / І. В. Власюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. ; [редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін.]. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер». – 2013. – Вип. 35. – С. 204-209.

2. Теслюк В. М. Напрямки вдосконалення викладання економічних дисциплін [Електронний ресурс] / В. М. Теслюк, А. М. Якимовська // Наукові праці SWorld, 2016. – Режим доступу : <http://www.sworld.com.ua/index.php/en/pedagogy-psychology-and-sociology-216/theory-and-methods-of-studying-education-and-training-216/27808-216-035>.

МОДЕЛЬ ПРЕДМЕТНО-ДІЯЛЬНІСНОЇ СТРУКТУРИ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ У БОЛОНСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

І.В. Гонтарева, д-р екон. наук, професор

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

З 2000 року в Україні, як і в більшості країн, що підписали Болонську декларацію, реалізується проект Європейської комісії із налаштування освітніх структур – TUNING Project. Цей проект спрямований на формування загальної методології порівнюваності та сумісності рівнів й змісту навчальних програм вищої освіти [1]. Одним із завдань проекту TUNING є вирішення протиріччя між діяльнісним визначенням цілей освіти та предметним структуруванням його змісту [2].

Основою сучасних освітніх програм є компетентнісний підхід. Це реакція професійної освіти на вимоги ринку праці для спеціалістів в будь-якій сфері діяльності. Вони повинні не просто знати, а вміти нарощувати теоретичні та практичні знання в процесі своєї діяльності. Задача виявлення й опису компетентностей має системний характер, що виходить з різноманітності складових самої компетентності: когнітивна – знання, розуміння, оцінка, аналіз, синтез; діяльнісна – вміння оперативно застосовувати знання у вигляді інструментарію щодо вирішення проблем, які ситуативно виникають у процесі практичної діяльності; ціннісна – здатність до соціалізації в виробничому середовищі, навички організації і мотивації особистої та колективної діяльності. Крім того, практичні знання майже завжди носять комплексний характер і розподілені за різними навчальними дисциплінами, що потребує для їх засвоєння та застосування певного взаємозв'язку та систематизації. Знання й уміння, що засвоюються при вивченні окремих навчальних дисциплін, – це тільки вихідні елементи. З їх використанням у практичній діяльності можна вирішувати лише відносно прості завдання. Вирішення складних завдань потребує інтеграції часткових знань і умінь в складні психологічні формування компетентності [3].

Щоб вирішити протиріччя між діяльнісним визначенням цілей освіти та предметним структуруванням його змісту, потрібно структурувати навчальні програми одночасно за двома принципами: предметному та діяльнісному (табл. 1).

Таблиця 1

Модель предметно-діяльнісної структури змісту навчальної програми

Зміст дисциплін та інших форм навчальної і практичної діяльності	Формуєма складна компетентність				
	C_{11}^{**}	C_{21}	C_{31}	...	C_{z1}
D_1^*	C_{12}	C_{22}	C_{32}	...	C_{z2}
D_2	...	...	...	...	...
D_n	C_{1n}	C_{2n}	C_{3n}	...	C_{zn}
Самостійна робота	C_{1c}	C_{2c}	C_{3c}	...	C_{zc}
Тренінг	C_{1r}	C_{2r}	C_{3r}	...	C_{zr}
Практика	C_{1p}	C_{2p}	C_{3p}	...	C_{zp}
Проектна діяльність	C_{1i}	C_{2i}	C_{3i}	...	C_{zi}

* D_n – зміст n-дисципліни; ** C – зміст z-компетентностей, що засвоюються при вивченні n-навчальних дисциплін або при включенні в інші форми навчальної і практичної діяльності